

Crítica

David Bueno

Director de la Càtedra de Neuroeducació UB-EDU1st i divulgador científic

SIMIS PENSANTS

E

“Els humans som uns simis una mica especials però, sens dubte, estem carregats de prejudicis [...] que apareixen en els nostres pensaments racionals des d’abans que ens els plantejem. I això té un problema afegit, i és que els especialistes que interpreten i narren l’evolució del nostre llinatge també són humans.”

D’aquesta manera tan suggeridora i amb certa dosi de provocació, comença el prefaci d’un dels dos llibres que us vull comentar, tots dos centrats en la complexa, enrevessada, polèmica i alhora fascinant evolució humana. Com a espècie biològica, sovint considerem que som uns éssers realment excepcionals, i en alguns sentits probablement sí que ho som, però possiblement ho som menys del que al nostre ego sobredimensionat li agradaria acceptar.

Venim d’un passat evolutiu en què hi ha molts protagonistes, tant dins com fora del llinatge dels *Homo*: *Homo habilis*, *Homo erectus*, *Homo floresiensis*, *Homo ergaster*, *Homo antecessor*, *Homo neanderthalensis*, *Homo sapiens*... Tanmateix, els sis milions d’anys d’evolució de l’espècie humana es poden resumir en tres fases molt simples: el bipedisme, que per cert ja tenien altres espècies anteriors als *Homo*, com els australopitecs, que eren molt semblants pel que fa a mida i a cervell als ximpanzés actuals; l’encefalització, que en general ha fet que el cervell hagi anat augmentant de volum durant l’evolució, malgrat que els neandertals tenien una capacitat craniana superior a la nostra però possiblement un cervell menys interconnectat, i l’adquisició de la parla articulada, la qual cosa ens ha permès estructurar els pensaments complexos de manera molt fina, per exemple la possibilitat de plantejar i discutir raonadament i argumentadament els reptes de futur.

Això darrer constitueix el nucli central de *Matèria vivent, vida pensant*, dels arqueòlegs, antropòlegs i especialistes

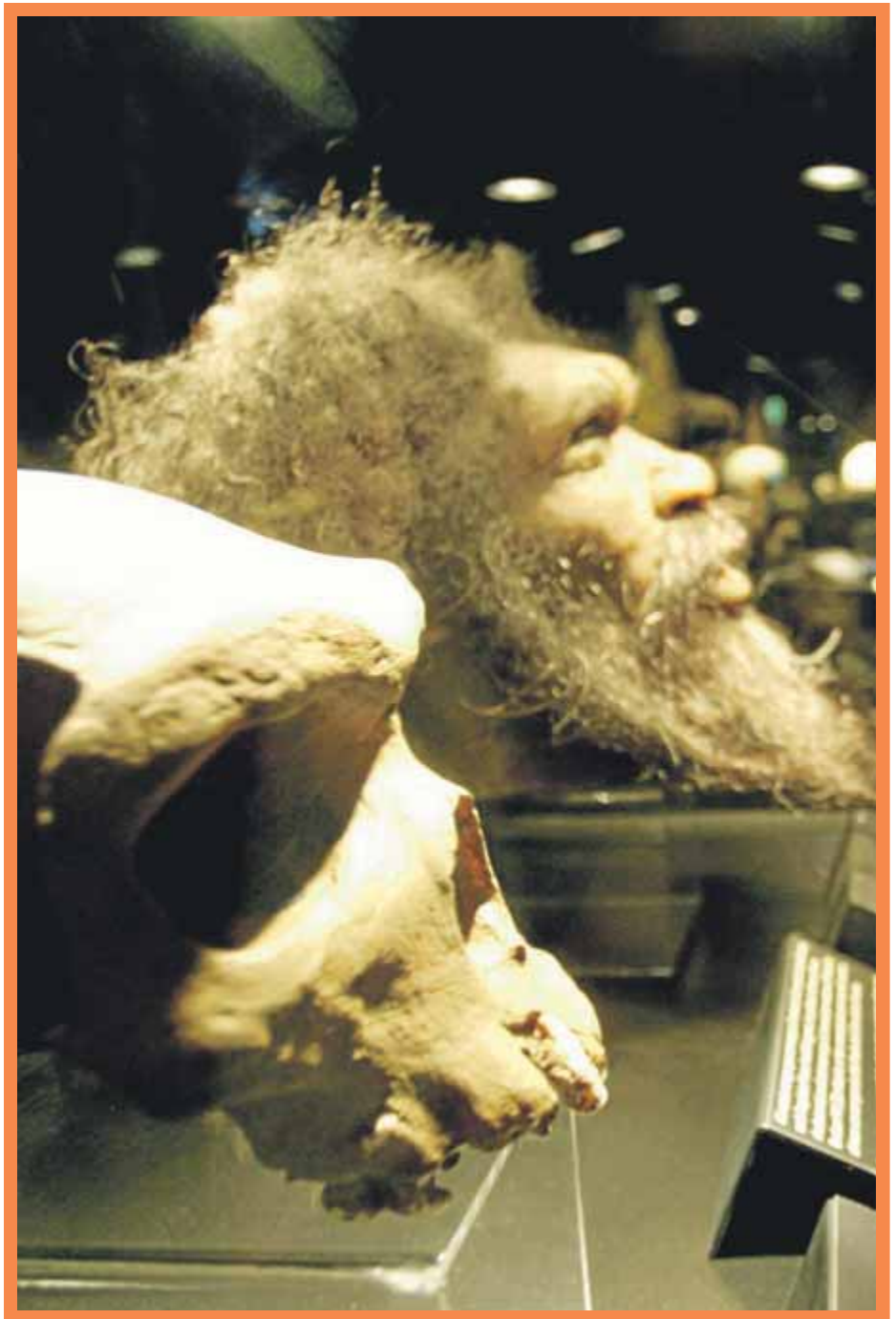
MATÈRIA VIVENT, VIDA PENSANT

Autors: Eudald Carbonell i Jordi Agustí
Editorial: Cossetània Edicions (2020)

PREJUICIOS Y EVOLUCIÓN HUMANA

Autor: David Rabadà i Vives
Editorial: Ediciones Canalla (2020)

Peces procedents del jaciment d’Atapuerca que van formar part d’una exposició de la Fundació La Caixa sobre l’evolució humana LRP

en fòssils Eudald Carbonell i Jordi Agustí. Membres de l’Institut Català de Paleocologia Humana i Evolució Social, han treballat en excavacions tan conegudes com les d’Atapuerca, a Burgos, i la de Dmanisi, al Caucas, on han caracteritzat espècies com l’*Homo antecessor* i els denissovans, parents dels neandertals, respectivament. En aquest llibre, curull d’idees interessants i atrevides, aborden l’evolució de la vida i dels humans, i els reptes de futur que com a espècie hem d’afrontar, especialment pel que fa a la crisi ecològica i a la supervivència de la humanitat. Com diuen textualment: “Ens interessa conèixer com es complementen l’hominització i la humanització en aquest procés evolutiu per generar la consciència en el nostre gènere. Una consciència d’espècie que, un cop ha emergit, s’ha de consolidar perquè doni els fruits que necessitem com a humanitat.”

El nostre passat evolutiu és, tanmateix i com ja he dit, molt enrevessat d’interpretar, atès que molts dels fòssils de què disposem són fragmentaris, i aquest fet dificulta treure conclusions. No tots els especialistes, per exemple, estan d’acord a classificar els *Homo* en tantes espècies, i consideren que molts dels fòssils pertanyen a adaptacions locals d’una mateixa espècie. Això és precisament el que planteja el segon llibre, *Prejuicios y evolución humana*, del paleontòleg i divulgador científic David Rabadà i Vives, d’on he extret el fragment que inicia aquest article. És un llibre agosarat, però molt ben documentat, que denuncia els prejudicis i els interessos en el camp de la recerca en l’evolució humana. Està ple d’exemples i de casos concrets, tots explicats de manera molt atractiva i entenedora, sense defugir la polèmica, motiu pel qual possiblement no deixarà ningú indiferent.